№ 133 Յուլիսի 24 Շաբաթ **1882** Յուլիսի 24 Շաբաթ № 133

ՏԱՍՆԱՄԷԿԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ՄՇԱԿ

Տարեկան գինը 10 րուբլ, կէս տարվանը 6 րուբլ:
Առանձին համարները 5 կոպէկով:

Թիֆլիսում գրվում են միմիայն խմբագրատան մէջ:

Օտարաքաղաքացիք գիմում են ուղղակի
Тифлисъ. Редакція «Мшакъ»

Խմբագրատունը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ
(Բացի կիրակի և տօն օրերից):

Յայտարարութիւն ընդունվում է ամեն լեզուով:

Յայտարարութիւնների համար վճարում են
իւրաքանչիւր բառին 2 կոպէկ:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ: Նամակ Ջալալ-Օղլուց: Նամակ Մեծ-Ղարաքլիսայից: Ներքին լուրեր:— ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ: Եգիպտական հարց: Նամակ Պարսկաստանից: Արտաքին լուրեր— ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ:—ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ: — ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ:—ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ: Խամսայի Մելիքութիւններ:

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՆԱՄԱԿ ՋԱԼԱԼ-ՕՂԼԻՑ

—

Յուլիսի 14-ին

Տարիներ է անցնում, մեր Ջալալ-Օղլուց լրագրութեան մէջ ոչ մի տեղեկութիւն չէ երևում, չը նայելով նիւթերի բազմութեան: «Մշակի» թղթակից պ. Լօռեցու այսքան երկարատև լռութիւնը չը գիտեմ ինչպէս բացատրեմ: Գիտեմ, խեղճ թղթակիցների թշնամիները կատաղի են, բայց այնու ամենայնիւ, պէտք է մոռակել, պէտք է՝ վնասակարին, ժամանակի պահանջման հակառակ գործողին դուրս բերել ժողովրդի առաջ, և ոչ թէ երկչոտութեամբ լռել և թոյլ տալ մի ամբողջ հասարակութեան խորասուզվելու անբարոյականութեան մէջ:

Ջալալ-Օղլին՝ իր արտաքին գեղեցիկ պատկերով իր համակրելի մաքրութեամբ, գեղեցկաշէն բնակարաններով, սիրուն պարտէզներով, առողջարար օդով ու ջրով և այլ զանազան տեսակ յարմարութեամբ, Փամբակի և Լօռու մէջ առաջին գիւղաքաղաքն է: Բայց ձեռքս խղճիս վրա դրած կասեմ, որ տեղիս թէ արական, թէ իգական սեռի ծայրայեղութեանը հասցրած պճնասիրութիւնը կամաց կամաց տարածվում է մերձակայ գիւղերում, դուրս քաշելով աղքատ ժողովրդին նահապետական պարզ համեստութիւնից: Գեղեցիկ սեռը քայլ առ քայլ հետևում է անիծեալ մօդային: Հպարտութիւն, շռայլութիւն, ցուցամոլութիւն, եսականութիւն, մեծախօսութիւն.... և այլ այսպիսի զզուելի «ութիւններ» շատ խոր արմատ են գցել ժողովրդի մէջ: Իւրաքանչիւր Ջալալ-օղլեցի իրան երևակայում է մի մեծ մարդ. ամեն մարդ իր գլուխն է գովում, իրանից հազար անգամ բարձրին հաւանելը մահացու մեղք է համարում:—Ջալալ-օղլեցին փ ո ռ ն ո վ ք է ֆ անելու համար իր կեանքը չի խնայի, զուռնաչու ճակատին 5 րուբլիանոց կը կպցնի, բայց եթէ մի բարեգործական նպատակի համար առաջարկութիւն անես,—Տէրը փրկէ, թէ ինչ անվայել խօսքեր կը լսես:—Այստեղ չը կայ հայկական բնաւորութիւն, հայկական հոգի, հայկական ուղղութիւն, ինչ էլ որ անում են, այն էլ ակամայ, արտաքին ազդեցութեան տակ, դրացի գիւղերից, մանաւանդ Մեծ-Ղարաքիլիսից, ամաչելուց:

Թէ ինչպէս են խօսում հայերէն, թող վկայեն հետևեալ տողերը. «Այսօր մեր Գավրուշկէն և Լիզան գնացել էին պակոսը, բարոտնիկներին աբետ էին տարել. ախոտնիկը վեկալաւ րուժօն ու վղրուկ խփեց պտիչկին, որ ծառի վրա սիդիտ էր արել....»: Այսպիսի խառն խօսակցութիւնը ոչ այնքան սովորութիւն է, որքան մօդա: Տասը խօսքից հինգը, որ օտար բառ չը լինի, մեծ ամօթ է:

Հասակ առած աղջիկները զգալի կերպով չափացել են: Ոչ ոք այդ խեղճերին մօտեցող չը կայ. քաղաքներից ուզող չը կայ, գիւղերն էլ իրանք չեն գնում, եթէ գնան էլ, չեն ուզի, քանի որ մեր գիւղացիք այդպիսի պճնասէր խ ա ն ո ւ մ ն ե ր ի ց փախչում են: Նա (գիւղացին) այնպիսի հարս է որոնում, որ իր կովերը կթէ, սար գնայ, եղ ու պանիր չինէ, հնձին, կալին իրան օգնէ: Բայց մեր ջալալ-օղլեցի բ ա ր ի շ ն ա ն ե ր ը այդպիսի բաներ անելու գլուխ չունեն: Նրանք միայն սիրում են լաւ լաւ զարդարվել և սիրամարգի պէս ման գալ:

Իսկ տեղական 30 տարեկան հարուստ երիտասարդները կոկված, թաղայ հարսի պէս զուգված արիստոկրատները, ամուսնական ծանր լծի տակ մտնելը աւելորդ գլխացաւանք են համարում: Նոքա, նախապատուում են ք է ֆ անել.... Նոյն իսկ ամուսնացած մարդիկ (ի հարկէ բացառութիւններ էլ կան) վարակված են այս զզուելի ախտով: Այո, որդիքը հայրերից օրինակ են առնում:

Մի ուրիշ անգամ անպատճառ կը խօսեմ երկսեռ դպրոցների վրա և մանրամասնաբար կը նկարագրեմ աչքովս տեսածները: Բայց այժմ միայն այսքանը կասեմ, որ ժողովուրդը ամենավատ յարաբերութեան մէջ է դէպի դպրոցները: Շատերը գիշեր ցերեկ չարչարվում են հիմն ի վեր տապալել, քանդել դպրոցները: Դպրոցների տեսուչը ամենայն անվեհերութեամբ և տոկուն համբերութեամբ դեռ դիմադրում է դպրոցի անհաշտ թշնամիներին: Ես համոզված եմ, եթէ մի րոպէ այս մարդը հեռանայ գործելուց, դպրոցները քանդվելու են:

Ամեն տեսակ միջոցներ գործ են դնում և օրիորդաց դպրոցի ձեռագործութիւնը չեն կարողանում վիճակարկութիւն դցել. աշակերտուհիներից փող են հաւաքում, դպրոցի դրանը մատաղ են պատրաստում և հասարակութեան եկեղեցուց հրաւիրում են մատաղ ուտելու: Հասարակութիւնը, ճշմարիտ է, վազ է տալիս դպրոցի դուռը, բայց երբ մատաղակերութիւնը վերջանում է և տեսուչը ամեքին վիճակարկութեան մի մի տոմսակ է առաջարկում, ոչ ոք ոչ մի տոմսակ չէ վերցնում. մատաղը ուտում, բերանները սրբում ու քաշվում են, թողնելով մի խումբ աշակերտուհիներ և ուսուցիչներ ամենատխուր տպաւորութեան տակ: Ամբողջ երկու ամիս է 100 կտոր ձեռագործութեան տոմսակ չեն կարողանում ծախել այն ջալալ-օղլեցիների վրա, որոնք բաքոսի տաճարներում և Սլաբօզկայի յաւերժահարսների վրա ամենաշռայլաբար մխսում են իրանց փողերը:

Ժողովրդից շատ շատերը բողոքում են, որ դըպրոցական գումարը ապահով դրութեան մէջ չէ. հոգաբարձութիւնը մինչև հիմայ հաշիւ չէ տուել հասարակութեանը:

Աշակերտուհիները, ուսուցիչների կարգադրութեամբ, շլեապայով, հովանոցով, պ ե ր չ ա տ կ ա ն ե ր ո վ, մատանիներով.... զարդարված և բաւ բաւ նշանակութեամբ պճնված են գնում դպրոց: Հասարակութիւնը շատ վատ աչքով է նայում այդ վնասակար կարգադրութեան վրա և իրաւունք ունի, որովհետև եթէ մենք այդ մատաղ սերունդը դպրոցի մէջ կը սովորեցնենք այդ պճնասիրութեանը, կը դնենք նրա գլխին շլեապա,—դրանով թէ ինչպիսի ապագայ ենք պատրաստում, այդ թող եզրակացնէ հեռատես ընթերցողը: Իսկ ես այսքանը կասեմ, որ այդպիսի ուղղութեամբ մեծացած օրիորդը խոհանոց չի մանի, կար, կար-

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ԽԱՄՍԱՅԻ ՄԵԼԻՔՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

—

XLV.

Պարսիկներին մշտական սարսափի մէջ պահելու համար հարկաւոր համարվեցաւ նրանց – մի սաստիկ հարուած տալ նոյն իսկ պարսկական հողի վրա: Այդ նպատակով 26 թւի դեկտեմբերի սկզբներում իշխան Մադաթօվը ստացաւ գեներալ Երմօլովից գաղտնի հրահանգ մի արշաւանք գործելու դէպի Երասխի միւս կողմը:

Ձմեռնային արշաւանքը մի անծանօթ և լաւ ճանապարհներից զուրկ երկրում, սաստիկ պիտի դժուարացնէր իշխան Մադաթօվին ցանկացած յաջողութիւնը գտնել, եթէ նա չունենար իր հետ մի այնպիսի ճարպիկ առաջնորդ, որպիսին էր Աւրի-բէկը: Այդ երիտասարդը, երկար ժամանակ Պարսկաստանում մնալով, ծանօթ էր պարսից թէ երկրի և թէ բնակիչների բոլոր դրութիւններ հետ:

Իշխանը ունէր իր հետ 42-րդ եգերեան զօրագնդից մի բատալիոն միայն, նրա մնացած զօրքը բաղկացած էր Ղարաբաղի հայ հետևակներից և ձիաւորներից: Դեկտեմբերի 28-ին նա արդէն գտնվում էր Խուդափիրինի կամուրջի մօտ, որը այդ կողմից միակ անցքն է Երասխ գետից: Այստեղ միացաւ նրա հետ պօլկօվնիկ Միաչենկօն իր զօրքերով: Բայց կամուրջից անցկենալ անհնարին էր, պարսիկները նրա կամարներից մի քանիսը խորտակել էին: Չը նայելով սաստիկ ցրտին, զօրքը անցաւ գետի միջով, ուր ջուրը հասնում էր մինչև նրանց թիկունքը:

Պարսից հողի վրա նրանց ոչ ոք չը հանդիպեց և Դիլախւրտի ձորամիջով սկսեցին առաջ գնալ դէպի Սամբուր գետը: Տարվայ այդ ժամանակ, այդ կողմերում, իրանց անասունների հետ, գետափոր ձմեռոցներում բնակվում էին զանազան խաշնարած ցեղեր, որպիսիներն էին շահսէվանները, շաղաղիները, աջալիւցիները և այլն: Դրանք երբեմն ասպատակութիւններ էին գործում Ղարաբաղի ռուսաց նոր գրաւած միւս գաւառների վրա և աւարառութիւններ էին անում: Իշխան Մադաթօվի առաջին գործը եղաւ պատժել դրանց, ասիացի աւազակների հետ վարվելով ասիական կերպով: Յարձակվեցաւ նրանց ձմեռանոցների վրա, յափշտակեց մինչև 20,000 ոչխար, բազմաթիւ ուղտեր, ձիաներ, տաւարներ և այլ իրեղէններ:

Մտնելով Միշկինի գաւառը, և օգուտ քաղելով տեղային շահսէվանների միաբանութիւնից, իշխանը լուր տարածեց, թէ կամենում է այնտեղից անցնել դէպի Թալիշի խանութիւնը: Շահսէվանները հաւատալով, յօժարվեցան նրան ճանապարհ տալ իրանց երկրի միջով: Բայց իշխանը փոխանակ դէպի Թալիշի խանութիւնը գնալու, յարձակվեցաւ խաղաղ շահսէվանների ձմեռանոցների վրա, և բարբարոսական կոտորածներից յետոյ, յափշտակեց նրանցից 2,000 ուղտեր, 10,000 կովեր և եզներ, 60,000 ոչխարներ:

Դէպի ամեն կողմ սարսափ տարածելով, յետոյ մտաւ նա Միշկինի գաւառաքաղաքը, Լօրի, ուր ներկայացաւ նրան տեղային կառավարիչ խանը, խնդրելով խնայել իրանց: Այստեղ նա երդում ընդունեց մահմեդականների ներկայացուցիչներից, որ հաւատարիմ մնան ռուսաց կայսրին, թէև սրի ուժով առած երդումը մի առանձին նշանակութիւն չունէր:

Թողնելով Լօրիի մէջ մի բատալիոն հետևակ և 600 կազակներ, իշխանը մնացած զօրքերով սկըսեց դիմել դէպի Ահար, որը Ղարադաղի գլխաւոր քաղաքն է: Ճանապարհին, Նասիր-Աբադ գիւղում, նրա առաջ եկան Ղարադաղի խանի պատգամաւորները և յայտնեցին իրանց հնազանդութիւնը: Այստեղ հանդիպեցին նրան Ղարադաղի հայոց քահանաները իրանց մելիքների և տանուտէրների հետ, որոնք նոյնպէս հպատակութիւն յայտնեցին: Իշխանը պահեց նրանց իր մօտ և յունվարի 6-ին թնդանօթների որոտմանքով միասին կատարեցին սուրբ ծննդեան և մկրտութեան տօնի հանդէսը: Բայց հայերը այդ համակրութեան համար սաստիկ պատժվեցան, երբ ռուսաց զօրքերը թողեցին պարսից հողերը:

Յունվարի 7-ին իշխանը գտնվում էր Ղարադաղի գլխաւոր քաղաքի՝ Ահարի մօտ. 17 վերստ հեռաւորութեան վրա հանդիպեցին նրան քաղաքի աւագները, յայտնելով իրանց հնազանդութիւնը: Ահարից նա առաջ չը գնաց և նոյն ամսի 9-ին կրկին վերադարձաւ դէպի Ղարաբաղ:

Այդ արշաւանքը կատարվեցաւ, որպէս վերևում յիշեցինք, տարվայ ամենացուրտ և վտանգաւոր ժամանակում: Ռուսաց զօրքերը մեծ արգելքների և անյաջողութիւնների պիտի հանդիպէին, եթէ չունենային մի այնպիսի ճարպիկ և քաջ առաջնորդ, որպիսին էր Աւրի-բէկը:

Այդ արշաւանքը այն օգուտը ունեցաւ, որ իշխանը տարածեց սարսափ բոլոր սահմանակից ցեղերի վրա, բացի դրանից ծանօթացաւ Պարսկաստանի ներքին դրութեան հետ և իր հաւաքած տեղեկութիւնները հաղորդեց կոմս Դիբիչին, որը այդ ժամանակ գտնվում էր Թիֆլիսում: Արշաւանքը ունեցաւ և նիւթական օգուտ. նա բերեց իր հետ ահագին աւար և կողոպուտ: Իր աւարի մի մասը բաժանեց նա հայոց կամաւորներին, որոնք ռուսաց կառավարութիւնից ոչինչ չէին ստանում, իսկ մնացած մասը թողեց ռուսաց զօրքերի վայելման համար: 2,000 ուղտերը գործ էին ածում նոր բորբոքված ռուս-պարսկական պատերազմի ժամանակ ծանրութիւններ տեղափոխելու:

Ռուս-պարսկական նոր պատերազմը սկսվեցաւ 1827 թւի գարունքին: Դեռ մարտի 17-ին գեներալ Երմօլովը յանձնեց իշխան Մադաթօվին մի առանձին զօրաբաժնի հրամանատարութիւնը և հրամայեց պատրաստ լինել գարնանային արշաւանքին մասնակցելու համար: Նրան պատուիրված էր իր զօրքերի պակասը լրացնել Ղարաբաղի կամաւորներով: Այդ պատուէրը արագութեամբ կատարեց նա և կամաւորների մէջ հայերը մեծամասնութիւն էին կազմում:

Դեռ իրան խոստացված զօրքերի մեծ մասը չը հասած, իշխան Մադաթօվը իր կամաւորներով և ձեռքի տակ գտնված փոքրաթիւ պատրաստի զօրքերով առաջինը եղաւ, որ սկսեց յարձակողական գործողութիւններ դէպի Պարսկաստան: Ապրիլի 18-ին նա արդէն գտնվում էր Խուդափիրինի կամուրջի մօտ: Այս անգամ գտաւ կամուրջը բոլորովին ոչնչացրած պարսիկներից. կամարների սիւներն էին մնացել միայն: Գարնանային հեղեղների յորդութեան պատճառով գետի միջով անցնել անկարելի էր: Թւով 5,000 պարսիկներ կանգնած էին գետի ափի մօտ: Նրանց գնդակների տարափի տակ իշխանը հրամայեց կամուրջը պատել տախտակամածով, որի վրայից անցաւ զօրքը: Հէնց առաջին օրում նրան յաջողվեցաւ ցրվել պարսից զօրքերը և ոտք դնել պարսից հողի վրա Երասխի այն կողմում: Բայց այստեղից առաջ գնալ չը կարողացաւ նա, հէնց այստեղ վերջացաւ նրա մասնակցութիւնը 27 թւականի ռուս-պարսկական պատերազմին:

Ապրիլի 22-ին յանկարծ հրաման ստացաւ նա գեներալ Պասկևիչից, որ իր հրամանատարութեանը յանձնված զօրաբաժինը յանձնէ գեներալ-մայօր Պանկրատեվին:

Տխուր, սրտաբեկ կերպով վերադարձաւ իշխանը Ղարաբաղ: Այստեղ կանգ չառեց նա, և մինչև անգամ առանց իր կալուածները տեսնելու, հեռուից վերջին անգամ հայացք ձգելով իր հայրենիքի, իր ծննդեան տեղի վրա, հեռացաւ, գնաց Թիֆլիս:

Թէ ինչ էր իշխան Մադաթօվին այսպէս անակնկալ կերպով յետ կանչելու պատճառը,—այդ հարցը բացատրվում է միայն զանազան ենթադրութիւններով և զանազան տարակուսանքներով, որոնք ստուգութեան կարօտ են: Այսքանը կասենք, որ նա ամբողջ հինգ ամիս մնաց Թիֆլիսում կատարեալ անգործութեան մէջ, մինչև վերջապէս իրաւունք ստացաւ գնալու Ս. Պետերբուրգ:

Դեռ ռուս-պարսկական պատերազմը բոլորովին վերջացած չէր, երբ 1828 թ. ապրիլի 14-ին հրատարակվեցաւ ռուս-թուրքական պատերազմը: Իշխան Մադաթօվը նշանակվեցաւ առանձին զօրաբաժնի հրամանատար և Դունայի կողմից գնաց թուրքերի հետ կռուելու: Այդ արշաւանքի մէջ ևս, որպէս կարելի էր սպասել նրանից, ամեն կռիւների մէջ հանդիսացաւ փառաւոր յաղթութիւններով: Բայց դեռ պատերազմի վախճանին չը հասած, հիւանդացաւ և նոյն տարվայ սեպտեմբերի

կատան չի անի, կով չի կթի, տնտես կին չի լինի, մեր ցանկացած մայրը չի դառնայ, այլ կը լինի պճնասէր խանում և մի բոլշեական զուարճութեան առարկայ։ Սիրելի ուսուցիչներ. ձևականութիւնը աւելորդ և վնասակար է, կրթեցէք մեր գիւղացի օրիորդներին բարոյապէս, խելացի և տնտես մայրացուներ պատրաստեցէք։ Առ այժմ այսքան։

Ջալալ-Օղլեցի

ՆԱՄԱԿ ՄԵԾ-ՂԱՐԱՔԻԼԻՍԱՅԻՑ

Յուլիսի 18-ին

Այսօր՝ յուլիսի 18-ին օրիորդաց դպրոցի ձեռագործութեան վիճակարկութիւն էր։ Հասարակութեան մեծամասնութիւնը ներկայ էր հանդիսին։ Ամենքի դէմքի վրա ուրախութեան մի քաղցր ժըպիտ էր փայլում։ Աշակերտները և աշակերտուհիք փոխ առ փոխ երգեցողութեամբ զբաղեցնում էին հանդիսականներին և կրկնապատկում էին նրանց հոգեկան ուրախութիւնը։ Հայր Խորէնը մի խելացի ճառով բացատրեց կրթութեան նշանակութիւնը, հասարակութեան համակրութիւնը հրաւիրեց դէպի ուսման գործը և վերջապէս ցոյց տուեց որ «հասարակութեան մէջ մի քանի (վեցից ոչ աւելի) շահասէրներ ամբողջ հասարակութիւնը և նրանց ծաղկած դպրոցները ծառայեցնում են իրանց կոյր կամայականութեան, բայց դպրոցասէր և հասկացող հասարակութիւնը այդպիսի սողունների չար դիտաւորութիւնները ոչնչացնում է»։

Հայր Խորէնը ճառը վերջացրեց հասարակութեան կողմից շնորհակալութիւն յայտնելով պ. Փիրումեանցին, որ ժողովրդի առաջադիմութեան և գիւղի բարեկարգութեան համար ոչինչ ջանք չէ խնայում, յիշեց հանգուցեալ տէր Կարապետին, շնորհակալութիւն յայտնեց պ. պ. Խան-Աղեանին և Ալէքսանդր Թայիրեանցին, որոնք թէ դպրոցի հիմնադիրն են և թէ ամեն կերպով նըպաստել են դպրոցի յառաջադիմութեան և շարունակում են նպաստել։ Ճառից յետոյ բացվեցաւ վիճակարկութիւնը տեղական պօլիցիայի ներկայութեան և վերջացաւ ամենայն խաղաղութեամբ։ Ժողովուրդը ցրվեցաւ ուրախ և քաղցր տրամադրութեան տակ։

Վերջացնելով նամակս անկեղծ սրտով, թէ հոգաբարձութեան և թէ ուսուցիչների կողմից, անհուն շնորհակալութիւն եմ անում բոլոր ղարաքիլիսեցւոց, որոնք համակրութեամբ գնեցին վիճակարկութեան տոմսակները։ Ում դիմեցի, ոչ ոք չը մերժեց իմ առաջարկութիւնը։

Առանձին շնորհակալութեան արժանի են ալէքսանդրապօլցի արհեստաւորները, որոնք առանց առաջարկելու, տոմսակներ գնեցին և իրանց դուրս եկած իրեղէնները կրկին նուիրեցին դպրոցին։ Կեցցեն այդպիսի դպրոցասէր երիտասարդներ։

Ս. Տ. Մելքիսեդեկեանց

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՄՕԶԴՕԿԻ երկսեռ հայոց դպրոցների հոգաբարձութիւնը խնդրում է մեզ տպել որ որոնում է երկու ուսուցիչ, մէկը հայոց լեզուի և ձայնագրութեան և մէկը ռուսաց լեզուի, թւաբանութեան և աշխարհագրութեան, նոյնպէս մի վարժուհի ռուսաց լեզուի, թւաբանութեան և ձեռագործութեան, շաբաթական 20—24 դասերով, տարեկան 500 ր. ռոճիկով, բնակարանով, վառելափայտով, ջրով և ծառայով։ Ցանկացողները պէտք է դիմեն նամակով ուղղակի Մօզդօկ, հոգաբարձութեանը։

—

ՄԵԾ-ՂԱՐԱՔԼԻՍԱՅԻՑ մեզ գրում են յուլիսի 18-ից հետևեալը։ «Բաւական ժամանակ է որ այստեղ անձրև չէ եկել։ Արտերը փաղահաս են անձրև չը գալու պատճառով։ Շոքը և փոշին անտանելի են։ Յիշեալ երևոյթների շնորհով ցորենի գինը բարձրացաւ։ Գողութիւնները մեզանում անդադար շարունակվում են։»

—

Մեզ գրում են ԻԳԴԻՐԻՑ հետևեալը։ «Այստեղ կայ մի հայ երիտասարդ որ թագցնում է իր մէջ մի մեծ արուեստագործական տաղանդ։ Նա հնարել է մի մեքենայ, որ արագութեամբ բամբակից թել է քաշում։ Նա դրստում է, նոյնպէս, փչացած ժամացոյցներ, թէև ժամագործի մօտ երբէք սովորած չէ ժամագործութեան արհեստը։ Երիտասարդը մի ինքնուրոյն տաղանդ է և ոչ մի տեղ ուսում չէ ստացել։ Խորհուրդ կը տայինք նրա ծնողներին ուղարկել իրանց որդուն մի որ և է արուեստագիտական դպրոց, որտեղ նա կը զարգացնէ իր ընդունակութիւնները, որպէս զի ժամանակով պիտանի լինի իր համագիւղացիներին և իր ազգին։»

—

Նոյն տեղից մեզ գրում են, որ պատերազմից առաջ Իգդիրը ունեցել է մի փոքրիկ բաղնիս, իսկ այժմ, երբ թէ բնակիչների և թէ պետական ծառայողների թիւը այդ տեղում աճում է, Իգդիրը զրկված է մնում բաղնիսի պէս մի նշանաւոր առողջապահական յարմարութիւնից։ Միթէ, հարցնում է թղթակիցը, ոչ ոք յանձնառու չի լինի այդ տեսակ անհրաժեշտ առողջապահական հիմնարկութիւն գլուխ բերելու, նոյն իսկ աչքի առջև ունենալով անձնական շահն անգամ։

—

Ջորային եղանակը ԹԻՖԼԻՍՈՒՄ շարունակվում է։ Շոքերը օրից օր աւելի և աւելի անտանելի են դառնում։

—

«Юрид. Обозр.» շաբաթաթերթը հաղորդում է որ սենատոր Բէր և օբէր-պրօկուրօր Պլատօնօվ հասան Թիֆլիս, կովկասեան դատաստանական մասը քննելու համար։ Սենատոր Բէրին այս օրերս ներկայացան դատաստանական պաշտօնեաները։ Պ. Բէր շատ լաւ կարծիք յայտնեց Թիֆլիսի դատաստանական պալատի քրէական մասի գործունէութեան վերաբերութեամբ։ Սենատոր Բէր յանձն է առել ուսումնասիրել և քննել կովկասեան դատարանների քրէական մասի գործունէութիւնը, իսկ օբէր-պրօկուրօր Պլատօնօվ կը հետազօտէ մեր դատարանների քաղաքական բաժինների գործունէութիւնը։

—

«Новости» լրագիրը հաղորդում է որ Ս. Պետերբուրգի իգական բարձրագոյն կուրսերում կընդունվեն այսուհետև միմիայն այն օրիորդները, որոնք աւարտեցին իրանց ուսումը 8 դասատուն ունեցող իգական գիմնազիայում, այն ինչ մինչև այժմ ընդունվում էին և այնպիսի ուսանողուհիներ, որոնք ութերորդ դասատունը անցած չէին, այլ միայն ընդհանուր գիմնազիական հարցաքննութիւն էին տուած։

—

Բացի ադվօկատ Միլլէրից, Տուլա քաղաքի երկու ուրիշ ադվօկատներ, Բուդնեվ և Լիփօմուդրօվ յայտնում են «Русскій Курьеръ» լրագրում որ պատրաստ են ձրիապէս պաշտպանել դատարաններում Կուրսկի երկաթուղու վարչութեան դէմ այդ երկաթուղու վրա պատահած աղէտի ժամանակ վնասվածների շահերը։

—

Կարգադրիչ յանձնաժողովը ԹԻՖԼԻՍՈՒՄ կայանալի հայոց ընդհանուր Ուսուցչական ժողովի խնդրում է մեզ տպել հետևեալը։ «Կարգադրիչ յանձնաժողովը խնդրում է բոլոր ուսուցիչներին, որոնք մասնակցելու են ընդհանուր ուսուցչական ժողովի նիստերին, շնորհ բերեն յանձնաժողովի գրասենեակը, Արծրունու գալէրէա, № 170, իրանց ազգանունը և հասցէն մատեանի մէջ գրելու համար։»

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԵԳԻՊՏԱԿԱՆ ՀԱՐՑ

Ալէքսանդրիայի ռմբակոծութիւնը չը վճռեց եգիպտական հարցը, վերջ չը դրեց Նեղոս գետի ափերի մօտ տիրապետող անկարգութիւններին և չապահովեց քրիստոնեաների անվտանգ ապրուստը Եգիպտոսի մէջ, գրում է „Голосъ“։ Նա առիթ տուեց միայն քրիստոնեաների նոր ջարդին, նրանց կայքի կողոպտելուն և հրդեհ գցելուն Ալէքսանդրիայի մէջ, որ աւելի մեծ նշանակութիւն ունի եւրոպական առևտրի համար, քան թէ Եգիպտոսի ներքին շահերի համար։ Միւս կողմից այդ ռմբակոծութիւնը առիթ տուեց Եւրոպայի եռանդոտ միջամտութեանը եգիպտական գործերին, որի հետևանքները Եգիպտոսի, Թիւրքիայի և եւրոպական պետութիւնների փոխադարձ յարաբերութիւնների համար առաջուց անկարելի է նախատեսել։ Առ ժամանակ պարզ

4-ին վախճանվեցաւ իր բանակի մէջ Շումլայի պարիսպների մօտ, թշնամու երկրի վրա։ Նրա մարմինը հանդիսաւոր կերպով տարվեցաւ նոյն բերդը, թաղվեցաւ սուրբ Գէորգ զօրավարի եկեղեցու գաւթում *)։ Նրա թաղման հանդիսին ներկայ էին մինչև անգամ նրա թշնամիները, թիւրք օֆիցերները, և բազմաթիւ մահմեդականներ, որոնց նա շատ անգամ ռմբակոծել էր։

«Ճակատագրով վիճակված էր իշխանին հանդիպել իր խաղաղ վախճանին թշնամու երկրի վրա, որը վկայ էր եղել նրա յաղթութիւններին նրա երիտասարդական հասակում, որը տեսել էր նրա փառաւոր գործերը նրա այրական հասակում։ Նրա մարտակիցների անկեղծ տրտմութիւնը և յաղթված թշնամիների խորին յարգանքը յուղարկաւորում էին նրան դէպի գերեզման։

«Դա խիստ փաղաքշական է. այդ է պարգևը կեանքի աշխատանքների և կռիւների։

«Մի հայացք ձգելով նրա անցած ճանապարհի վրա, նրա գործերի, բնաւորութեան և նրա թողած յիշատակների վրա, համարձակ կարելի է յայտնել հետևեալ կարծիքը նրա մասին, թէ բնութիւնը ստեղծել էր նրան միայն պ ա տ ե ր ա զ մ ո ղ լինելու համար։ Չը նայելով կրթութեան պակասութեանը, բայց բնականից ունենալով անհամեմատ լուսաւոր խելք և հասկացողութիւն, ունենալով բնաւորութեան զօրութիւն և հաստատամտութիւն, նա իր պարզ և սուր ըմբռնողութեամբ փոխարինում էր այն հմտութիւնները, որոնց ուրիշները հազիւ կարողանում են ստանալ արհեստի և գիտութեան շնորհիւ։ Հայացքների ճշտութիւնը երբէք չէր սխալեցնում նրան, ոչ պատերազմական դիրքեր ընտրելու ժամանակ և ոչ թշնամու ուժերը և դիրքերը հետազօտելու ժամանակ։ Նրա կշռադատութեան ձիրքը երբեմն զարմացնում էր մինչև անգամ նրանց, որոնք ճանաչում էին նրան։ Բաւական էր հարևանցօրէն հայացք ձգել մի որ և իցէ անծանօթ երկրի վրա, նա արդէն կատարեալ հասկացողութիւն կը ստանար նրա տեղագրական դրութեան մասին։ Մի քանի անգամ հանդիպելով իր նոր ախոյեանին, նա արդէն կը չափէր նրա ուժերը։ Երբէք չէր սխալվում նա, երբ նշանակում էր այն կէտերը, թէ որտեղ պէտք էր ընդդիմադրել թշնամուն կամ որտեղ պէտք էր հարուածել նրան։ Երբ հասնում էր յարձակման վճռական րոպէն, որը նա միշտ սկզբից նախագուշակում էր, գտնում էր նրան միշտ պատրաստ։

«Բայց հայացքների և ըմբռնողութեան ճշտութիւնը, խելքի և հասկացողութեան խորութիւնը գտնվում են շատ զօրավարների մէջ և մնում են ապարդիւն։ Նրանք բաւական են մի խորհրդատուի համար, բայց բաւական չեն մի զինուորական առաջնորդի համար։ Մադաթօվը միացնում էր դրանց հետ և ուրիշ ամենանշանաւոր յատկութիւններ. անձնական քաջութիւն, որը չէր վհատում ոչ մի վտանգի առջև, սառցային սառնասրտութիւն, որը չէր վրդովվում ոչ մի անակնկալ դէպքի ժամանակ, և այն, որ ամենից հազուագիւտն է,—դա էր նրա բարոյական արիութիւնը, որը չէ վախենում ոչ մի պատասխանատուութիւնից։ Վճռելու մէջ խիստ համարձակ էր նա, իսկ իր դիտաւորութիւնները կատարելու մէջ չափազանց շուտափոյթ։ Այդ արագութիւնը, որը մեծ զօրութիւն է պատերազմի գործի մէջ, որը նրա պաշտած հանճարների՝ Նապօլէօնի և Սուվօրօվի գլխաւոր յատկանիշն էր,—էր մի և նոյն ժամանակ հաստատ երաշխաւորութիւն իշխան Մադաթօվի բոլոր ձեռնարկութիւնների յաջողութեանը։

«Այդ եզրակացութիւնները յակամայից ներկայանում են մեր մտքում, երբ քննում ենք իշխան Մադաթօվի մշտական յաջողութիւնները անհամեմատ գերազանց ուժերի դէմ, երբ տեսնում ենք այն նշանաւոր հետևանքները, որոնց հասնում էր նա խիստ սահմանափակ միջոցներով, և երբ ի նկատի ենք առնում այն անհամեմատ փոքր կորուստը, որ կրում էին նրա զօրքերը ամենափառաւոր յաղթութիւնների մէջ։ Երիտասարդական հասակում իր ուրախ բնաւորութեամբ գրաւեց նա իր ընկերների սէրը. իր ստորադրեալների հետ սրտաբաց էր նա, խիստ սաստիկ կարգապահութիւն պահպանելով հանդերձ, սիրում էր նա իր զինուորներին, միշտ ունէր նրանց մասին ջերմ հոգատարութիւն, բորբոքում էր նրանց ոգին, իր վարմունքով բարձրացնում էր նրանց բարոյական զօրութիւնը և դրանով ներշնչում էր իր և նրանց մէջ այն փոխադարձ հաւատարմութիւնը, որը տանում է դէպի քաջագործութիւններ։ Բախտաւոր գտնվելով իր բոլոր ձեռնարկութիւնների մէջ, նա հաւատում էր իր բախտին, որը երբէք չէր դաւաճանում նրան։ Այդ հաւատը դէպի իր աստղը շատ անգամ նկատվել է մեծ զօրավարների մէջ։ Հարևանցօրէն դատողները ծաղրում են այդ հաւատը, իսկ աւելի խոր քննողները յարգում են նրան, որովհետև նրա մէջ միանում են մարդու թէ ճշմարիտ զօրութիւնը և թէ զօրութեան զգացմունքը։ Աւելացնում ենք, որ նա հաւատում էր ռուսաց զինուորի ոգուն և նրա համակրութեանը դէպի իր գլխաւորը, և այդ պատճառով նրա հրամանատարութեան ներքոյ զօրքը առաջ էր գնում ուրախութեամբ, ասելով. «Մենք գիտենք, որ նրա հետ ոչ մի մարդ ի զուր չի կորչի։»

«Սկսած կապիտանի աստիճանից իշխան Մադաթօվը իր քաջութեամբ միայն ստացաւ այն բոլոր գերազանցութիւնները, այն բոլոր պատուանշանները, որ ունէր նա։ Այսպէս էր խօսում նա ինքը, և այսպէս կասեն ամենքը, որոնք ծանօթ են նրա կատարած ծառայութիւնների հետ։

«Նա ապրեց և մեռաւ որպէս հայրենիքի հաւատարիմ որդի, իր անձնազոհութեամբ միշտ նուիրված մնաց իր թագաւորին, մշտապէս հոգ տանելով Ռուսաստանի փառքի համար *)։

Մենք մեր կողմից կաւելացնենք, որ Ղարաբաղը իրաւունք ունի պարծենալու, որ տուեց Ռուսաստանին մի այսպիսի հերոս, բայց ցաւում ենք, որ այդ քաջը իր հայրենիքի սէրը գրաւել չը կարողացաւ....

Իշխան Մադաթօվը ուղղակի ժառանգ չը թողեց։ Մահից յետոյ նրա իշխանուհի տիկինը եկաւ Ղարաբաղ, որ հանգուցեալի ընդարձակ կալուածները բաժանէ նրա հեռաւոր և մերձաւոր ազգականների մէջ, և ինքն էլ իր մասը ստանայ։ Բայց ժառանգների և տիկնոջ մէջ անհամաձայնութիւններ ծագեցան, այդ պատճառով տիկինը վշտացած գնաց Ս. Պետերբուրգ և բոլոր 15 գիւղերը տուեց արքունի գանձարանին, ստացաւ մի նշանաւոր գումար։ Ժառանգները մնացին առանց բաւականութիւն ստանալու։

—

27 թւի ռուս-պարսկական պատերազմը վերջացաւ յօգուտ Ռուսաստանի. Երասխ գետը նշանակվեցաւ սահմանագիծ երկու պետութիւնների մէջ, և այդ գետի ձախ կողմում գտնված բոլոր պարսկական խանութիւնները մտան ռուսաց տիրապետութեան ներքոյ։

Ռուսաստանը դրեց Պարսկաստանի վրա պատերազմական տուգանք, և որ ամենագլխաւորն էր, 40,000 հայեր Պարսկաստանից գաղթեցրեց և բնակեցրեց իր նոր գրաւած երկրների վրա։

Որպէս պարսից խաների, այնպէս էլ հայոց մէլիքների իշխանութիւնը վերջացաւ։ Այնուհետև հայոց մէլիքների ժառանգները այլ ևս ուրիշ բանի վրա չէին մտածում, աշխատում էին միայն մտնել ռուսաց ծառայութիւնների մէջ, աստիճան և շքանշաններ ստանալու համար։ Այդ փառասիրական ձգտումը անգիտակցաբար այն օգուտը ունեցաւ, որ մէլիքների ժառանգները ռուսաց ծառայութեան մէջ գտնվելով, և ռուսաց օրէնքների ու ազդեցութեան տէր անձինքների հետ ծանօթանալով, կարողացան ձեռք բերել իրանց հայրենական կալուածների մի մասը։

Բայց մի հարց կը մնայ անվճիռ, թէ ինչու հայոց տիրապետող մէլիքների ժառանգները ընդունվեցան իբրև տոհմական ազնուականներ և ոչ իբրև իշխանազներ, քանի որ Խամսայի հինգ մէլիքութիւնները կազմող տները իսկապէս իշխանական ծագումից էին։

(Կը շարունակվի)

*) Յետոյ հանգուցեալի ամուսնի խնդրելով, բարձրագոյն հրամանով մարմինը բերվեցաւ Ռուսաստան և դրվեցաւ Ալեքսանդրա-Նևեան մենաստանի մէջ (Александро-Невская Лавра)։

*) «Жизнь генералъ-лейтенанта князя Мадатова». Изданіе второе. С. Петербургъ. 1863. Երես 188—191։

է, որ եգիպտական հարցը չափազանց սուր բնաւորութիւն ստացաւ և Եւրոպան նշանաւոր անցքերի և իր միջազգային յարաբերութիւնների համար մեծ դժուարութիւնների է սպասում:

Գլխաւոր հարցը, ի հարկէ, նրանում չէ, թէ ինչպէս ճնշել Արաբի-փաշայի ընդդիմադրութիւնը և վերջ դնել եգիպտական ազգային կուսակցութեան ձգտումներին: Եւրոպան բաւական ուժեղ է հանգստութիւն վերականգնելու համար այն երկրի մէջ, որ անիշխանութեան զոհ է դարձած և որ անկարող է եւրոպական ուժին փոքր ի շատէ զգալի ընդդիմադրութիւն անել: Բայց ցաւալին այն է, որ եգիպտական գործերով հետաքրքրուած պետութիւնների մէջ շատ քիչ համաձայնութիւն և անսահման մրցութիւն է տիրում:

Անգլիան իրան գլխաւոր տէր է համարում այն երկրի, որի մօտ անց է կացրած Սուէզի ջրանցքը, որ նրա համար անհրաժեշտ ճանապարհ է դէպի Հնդկաստան: Ով որ իմանում է, թէ Բրիտանիայի ոյժը որքան ամուր կապված է Հնդկաստանի խաղաղ տիրապետութեան հետ, նա հեշտութեամբ կը հասկանայ, թէ այն անհանգստութիւնը, որ պատճառում էր Լօնդօնի մէջ իւրաքանչիւր լուրը Սուէզի ջրանցքին սպառնող վտանգի մասին, և թէ այն վճռողականութիւնը, որ ցոյց տուեց ծովապետ Սէյմուր Ալէքսանդրիայի ռմբակոծութիւնից առաջ կատարվող բանակցութիւնների ժամանակ: Ֆրանսիան նոյնպէս իր իրաւունք է համարում առաջնակարգ դիրք բռնել Նեղոս գետի ափերի մօտ: Ֆրանսիայի չափ ներկայ դարի ընթացքում ոչ ոք չէ նպաստել Եգիպտոսի վերածագմանը, ոչ ոք նրա չափ չէ աշխատել Թիւրքիայի երկիրներից Եգիպտոսին որքան կարելի է անկախ դիրք տալ և ոչ ոք այդ երկրի մէջ նրա չափ աշխատանք և դրամագումար չէ ծախսել: Առանց Ֆրանսիայի յամառ աշխատանքների չէին լինի ոչ Սուէզի ջրանցքը և ոչ Ալէքսանդրիայի ծաղկելը, որ ցոյց էր տալիս այն դերի վերականգնումն, որ մի ժամանակ Ալէքսանդր Մեծի քաղաքը խաղում էր համաշխարհային առևտրի մէջ: Բայց գլխաւորապէս Ֆրանսիայի աֆրիկական գաղթականատեղիններն են, որոնք ստիպում են նրան ամուր ոտքով կանգնել Եգիպտոսի մէջ: Ֆրանսիայի ազդեցութեան անկումն Կայիրէի մէջ անյապաղ արձագանք կը գտնի Տունիսի և Ալժիրիայի մէջ, որտեղ արաբ ազգաբնակութիւնը հեշտութեամբ է ապստամբվում: Այդ է պատճառը, որ Ֆրանսիան ոչ ոքի թոյլ չէ տալիս գլխաւոր դեր խաղալ Եգիպտոսի մէջ: Նա համաձայն է այդ դերը մասամբ բաժանել Անգլիայի հետ, յարգելով բրիտանական շահերը Հնդկաստանի մէջ, բայց մի այլ պետութեան ձգտումն Եգիպտոսի մէջ առաջնակարգ դեր խաղալու համար նա իր սեփական իրաւունքների անիրաւացի և անարդար բռնաբարութիւն է համարում:

Հիմնաւոր է թէ չէ արևմտեան երկու պետութիւնների առաջնակարգ դիրքի ունենալը Եգիպտոսի մէջ, դա այլ հարց է, բայց այնու ամենայնիւ այդ իրաւունքը բոլոր պետութիւնները լռութեամբ և բացարձակ չեն խոստովանում: Ամենից առաջ Իտալիան չէ կամենում ճանաչել Ֆրանսիայի և Անգլիայի առաջնակարգ դիրքը Փարաօնների երկրի մէջ: Իտալիան 1879 թուականից անդադար բողոքում է այդ բանի դէմ, նա առանձին յամառութեամբ բողոքում է և այժմ:

Քանի որ իտալական դիպլօմատիան եգիպտական դժուարութիւնների սկզբից բոլոր ջանքերը գործ էր դնում պահպանելու համար եգիպտական հարցի ընդհանուր եւրոպական նշանակութիւնը, իտալական մամուլը Անգլիայի և Ֆրանսիայի պահանջները միշտ անհիմն էր անուանում, իսկ Ալէքսանդրիայի ռմբակոծութիւնից յետոյ բաւական ուժեղ խօսքեր չէ գտնում ամօթալի դարձնելու համար ծովապետ Սէյմուրի վարմունքը, որ իր գրահակիրների սարսափելի թնդանօթները ուղղեց այդ առևտրական և կոսմոպոլիտական քաղաքի վրա: „Opinione“ լրագրի խօսքերով, ոչ թէ Արաբի-փաշայի գործակատարների ջահերը հրդեհ գցեցին Ալէքսանդրիայի մէջ և նրան ոչնչացրին, այլ անգլիական ռումբերը, որոնք քաղաքի մէջն էին ընկնում:

Անգլիայի և Ֆրանսիայի պահանջները Եգիպտոսի մէջ տիրապետող դեր խաղալու մասին անհիմն ցոյց տալու համար իտալական մամուլը ի միջի այլոց առաջ է բերում և եգիպտացիների շահերը, որոնց կարծես թէ մոռացել էին եւրոպական քաղաքագէտները: Մեղաւոր է արդեօք եգիպտական ժողովուրդը այն բանի համար, ինչ որ կատարվում է նրա երկրի մէջ: Ով պատճառեց այն դժուարութիւնները, որոնց հետևանքը Ալէքսանդրիայի աւերելն էր: Իտալական լրագիրները և գլխաւորապէս մինիստրական „Diritto“ այդ դժուարութիւնների պատճառ համարում են Անգլիային և Ֆրանսիային, որոնք հոգաբարձութիւն նշանակեցին Եգիպտոսի վրա, ցոյց տալով, թէ պաշտպանում են այն անձանց շահերը, որոնք ահագին տոկոսներով պարտքեր էին տալիս Իսմայիլ-փաշային: Այդ փողերը պարտատէրերը շուտ յետ ստացան: Խեդիվը տալիս էր նրանց երկիրը աւերող կոնցեսիաներ իսկ պետական պարտքերի տոկոսները ստիպված էր վճարել եգիպտական ժողովուրդը, որ ստիպված էր ոչ թէ միայն առաջուց ծախսել իր երկրի պտուղները, այլ և զրկվել երկրագործական գործիքներից, որպէս զի եգիպտական օբլիգացիաների համար Լօնդօնի և Փարիզի բանկիրներին 7% աւելի վճարէր: Իսմայիլ-փաշայի կայքի գրաւելը պարտքը ապահովելու համար, հսկողութեան նշանակելը եգիպտական ֆինանսների վրա, տեղական տարրի հեռացնելը կառավարութենից, Անգլիայի և Ֆրանսիայի գործակատար մինիստրների միջոցով երկրի կառավարելը, սրանք էին արևմտեան պետութիւնների քաղաքականութիւնը Եգիպտոսի մէջ, որ ապստամբեցրեց նրանց դէմ ազգաբնակութեանը և Արաբի-փաշայի անունը ազատութեան նշանաբան դարձրեց:

Այդպէս է նայում եգիպտական դժուարութիւնների ծագման վրա պաշտօնական „Diritto“ լրագիրը: Այդպէս են կարծում իտալական միւս լրագիրներն էլ, որոնք ամբողջ մեղքը դնում են Անգլիայի և Ֆրանսիայի շահախնդրութեան և փառասիրութեան վրա:

Քանի որ Իտալիան բացարձակ անբաւականութիւն է յայտնում արևմտեան պետութիւնների եգիպտական քաղաքականութեան դէմ, միւս պետութիւնները, Գերմանիան, Աւստրօ-Ունգարիան և Ռուսաստանը սպասող դիրք են բռնել: Այս բոլորը աւելի էլ բարդացնում է գործը:

ՆԱՄԱԿ ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆԻՑ

Սալմաստ, 4 յուլիսի

Սալմաստը Ատրպատական սահմանի փոքրիկ գաւառներէն մէկն է, մերձ Օսմանեան սահմանագլխի Հաղբակ գաւառի. դորա մէջ կը պարունակին 2,500 տան չափ քրիստոնեայ բնակիչներ, որոնք երեք մասերէն կը բաղկանան, այն է՝ հայ, բողոքական և նեստորական: Այս քրիստոնեաները որ Շէյխ Իբադուլլահի դէպի Պարսկաստան արշաւելէն և խոյս տալէն յետոյ, բաւական ապահով ապրում էին. տեղացս Ջարայ-բերդի քիւրդ Ալի-խանը, որ Շէյխի դաշնակիցներէն մէկն էր, խիստ հարստահարում էր քրիստոնէից: Վերջինս երբ ապստամբեցաւ պարսից Շահի դէմ, պարսից զօրքերը նրա որջը քարուքանդեցին ու իր մօտ եղող հերոսներին էլ ցրվեցին, որոնք այս հալածանքի չը դիմանալով, ակամայ բռնադատեալ, Օսմանեան սահմանն անցկացան և այժմ արդէն այնտեղ են: Այս այն չիւակ քիւրդ Ալի-խանն է, որի որդին կաղ Ահմէն, Հաղբակի Բարդուղիմէոսի վանքը քանդեց ու նրա բոլոր հարստութիւնները յափշտակեց, բայց յետոյ դող աղուէսի նման իր արժանի պատիժը ստացաւ, զարմանալի կերպով խելագարվեց ու մեռաւ:

Այս չարիքներուն առաջն առնելու համար, պարսից տէրութիւնէն կարգադրված է տարուց տարի ուղարկել տեղս 5 ֆօուճ (բատալիօն) զօրքեր, սահմանագլուխը ամրացնելու նպատակով և մի գլխաւոր այդ զօրքի հետ, որին անուանում են Էմիր-Նիզամ և որ իշխում է ամբողջ Ղարանքօհի: Այս գլխաւորը յունիսի 20-ին Դավրիժից դուրս եկած է դէպի Խոյ, իսկ զօրքերը դէպի Սալմաստ. Էմիր-Նիզամը դեռ Խոյ է ու Սալմաստ ևս այցելելու է ու միտք ունի գնալու դէպի Սօմայի քրդաբնակ գաւառը իր զօրքերով:

Մայիսի 25-ին կանգնեցրին, Սալմաստի Դիլմագան գիւղաքաղաքի հրապարակում, հեռագրական սիւներ: Թելը Խոյէն գալով, այս տեղէն գնում է դէպի Ուրմի ու դէպի Օսմանեան մի փոքրիկ գաւառը, որուն անուանում են Բաշգալան: Հայազգի իշխանները հեռագիրը տեղս հասնելուն պէս, շուտով հեռագրեցին դէպի Թէյրան Շահին, յայտնելով իրանց խորին շնորհակալութիւնը, այդ բարենորոգութիւններուն ու կարգադրութիւններուն համար: Նորին մեծութիւնը գլխի 7 օրից պատասխանել էր այսպէս «Ես չը պիտի խնայեմ ոչ մի միջոց և ոչ մի ջանք իմ օտար ազգի հպատակաց, նոցա ապահովութեանց ու անդորրութեանցը համար, թող նոքա միջոց ունենան հաղորդել մեզ դէպի Թէհրան իրենց կրած նեղութիւնների մասին»: Բայց ապաբաղդաբար յունիս 26-ին Շիկակ քիւրդ Տալան Մահմուտը, որը վերոգրեալ քիւրտ Ալի-խանի բարեկամներէն մէկն է, հպատակ է պարսից տէրութեան, գլուխ մի խառնիճաղանճ քիւրտ ամբոխի, զինաւորված մարտինի հրացաններով, կտրատել է այդ նոր հիմնած հեռագրի թելերը, որը կապում էր Օսմանեան բաժինը Սալմաստի հետ:

Հեռագրապետը, նամակէս 8 օր առաջ հեռագրած է Նորին մեծութեան Շահին այս դէպքը: Դեռ պատասխանը չէ եկած Թէհրանից:

Այս գործերէն յայտնի կերպով սպասվում են քիւրդերու կրկին ապստամբութիւնը պարսից տէրութեան դէմ ու քրիստոնէից համար անհանգստութիւններ ու փախուստ:

Յուսով ենք որ երբ Նորին մեծութիւնը ստանայ հեռագիրը, անպատճառ կը տնօրինէ իւր ամենահաւատարիմ հպատակաց ապահովութեանը և անդորրութեանը համար, ինչպէս որ մինչև այժմս չէ խնայած:

Ռուբէն

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—Անգլիական պարլամենտը առանց քուէարկութեան ընդունեց երկրորդ ընթերցանութեան ժամանակ իռլանդական արենդների ապառիկների մասին բիլլը:

—«Daily News» լրագիրը ասում է որ սուլթանի որոշումը ուղարկել թիւրքաց զօրքերը Եգիպտոս, ամենևին ներգործութիւն չի ունենայ անգլիական զօրքերի գործողութիւնների վրա: Հերցոգ Տէկ արդէն գտնվում է գեներալ Վօլսլէյի զօրքի գլխաւոր շտաբի մէջ:

—Անգլիական պարլամենտը առանց քուէարկութեան ընդունեց մինիստրութեան առաջարկութիւնը աւելացնել Եգիպտոսում գործող զօրքի թիւը 30,000 հոգով:

—«Ռէյտերի ընկերութեանը» Ալէքսանդրիայից հեռագրում են. խեդիվը Օմար-Լութֆի-փաշային զինուորական և ծովային մինիստր նշանակեց: Մինիստրութիւնը նոր շրջաբերական հրատարակեց, որի մէջ խնդրում է ժողովրդին չը հնազանդվել Արաբի-փաշայի հրամաններին: Մի պալատական պաշտօնեայ Կաֆրդօվար գնաց յանձնելու Արաբի-փաշային նրա հրաժարեցնելու հրամանը: Աբուկիրի և Ռամլէի մէջ երկաթուղու հաղորդակցութիւնը կտրված է: Լսվում է, որ Արաբի-փաշա Կայիրէ է գնացել: Նրա տեղ զօրքերին առաջնորդում է Տուլբի-փաշա: Կարծում են որ այսօր երեկոյեան Արաբի-փաշան յարձակումն կը գործի անգլիացիների վրա:

—«Միջազգային հեռագրական» ընկերութեանը Լօնդօնից հեռագրում են յուլիսի 14-ին: Կավէնդիշի սպանող իռլանդացին, Օբրիէն անունով, պօլիցիային ներկայացաւ և խոստովանվեց որ ինքն է այդ սպանութիւնը կատարել իր երեք ընկերների հետ, որոնց անունները տուեց: Բրայտի տեղ լանկաստերեան դքսութեան կանցլէրի պաշտօնը ընդունեց Կիմբէրլէյ:

—Անգլիական արտաքին գործերի մինիստրութիւնը այսօր, յուլիսի 14-ին, հեռագիրներ ստացաւ Կարակասի հիւպատոսից, որը հաղորդում է Կավէնդիշի և Բուրկի սպանողներից մէկի կալանաւորութեան մասին:

—Լրագիրներին Լօնդօնից հեռագրում են, յուլիսի 13-ին, որ համայնքների ժողովում Գլադստօն առաջարկեց շարունակել կրեդիտի քննադատութիւնը, Էլլիս հետևեալ բանաձևը առաջարկեց, որ թէպէտ համայնքների ժողովը պատրաստ է փողի գումարներ տալ խեդիվին և Սուէզեան ջրանցքը պաշտպանելու համար, բայց համաձայն չէ, որ այժմեան դրութեան մէջ Անգլիան, որպէս մահմետական պետութիւն, պատերազմ սկսէր սուլթանի զօրքերի հետ միասին խեդիվի իշխանութիւնը վերականգնելու համար: Գլադստօն հակառակում է այդ առաջարկութեանը, որը միայն Անգլիայի ձեռքերը կը կապի, և ասում է, որ կօնֆերէնցիան կարող է աւելի էական օգուտներ տալ, քան թէ Էլլիս կարծում է: Սուլթանը յայտնեց, որ սկզբունքով նա պատրաստ է զօրքեր ուղարկել: Գլադստօն չէ կարող պատասխանել, թէ արդեօք մի այլ պետութիւն կը մասնակցի պատերազմական ձեռնարկութիւններին: Էլլիսի առաջարկութիւնը մերժվեցաւ առանց քուէարկութեան:

ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ

Ներկայ ժամանակում Եգիպտոսում կատարված անցքերը սպառնում են, ի միջի այլոց, խլել հիւսիսային ծովափնեայ կիսաեւրոպական և կիսաարևելեան քաղաքներից մէկից իր ինքնուրոյն կերպարանքը: Կայիրէ, որին ճակատագրի կամքին է թողել խեդիվը, այսօր կամ վաղը կարող է խռովարար Արաբի-փաշայի որսը դառնալ, որը աշխատում է գրգռել մահմետական ֆանատիկոսութիւնը և վռնդել Եգիպտոսից եւրոպացիներին, որոնք, ճշմարիտ է, անխիղճ կերպով հարստահարում էին փարաօնների երկիրը, բայց մի և նոյն ժամանակ իրանց դրամագլուխներով և իրանց ձեռնարկութիւններով կենդանութիւն էին տալիս այն մեռած երկրին, որի կերպարանքը կէս դար առաջ կատարեալ ասիական էր: Բայց այժմ Կայիրէ քաղաքը կատարեալ եւրոպական քաղաք է դարձել, շնորհիւ եւրոպական այն «հարստահարողների», որոնց պատրաստվում է այժմ մըշտալս արտաքսել Թօյլ Տէվֆիկի ապստամբ մինիստրը: Լրբաբար և անխղճաբար կողոպտում էին եգիպտական գանձարանը զանազան բախտախնդիրներ, որոնք հանգուցեալ Սաիդ-փաշայի և այժմ գահընկեց եղած Իսմայիլ-փաշայի ժամանակներում յանձն առան պատուաստել եւրոպական քաղաքակրթութիւնը փարաօնների երկրում: Բայց նրանց գործունէութիւնը անհետ չանցաւ երկրի բարօրութեան համար: Ստատիստիկական վերջին տեղեկութիւնների համեմատ, Եգիպտոսի արդիւնահանող ուժերը մինչև անգամ անհաւատալի չափերին հասան. ազգաբնակութիւնը նկատելի կերպով աճեց, երբ քչով բաւականացող տեղացիների մէջ աղքատութիւնը ոչնչացաւ: Բայց, ինչպէս յայտնի է, քաղաքակրթութեան բարիքները մենակ չեն գալիս. ինչպէս չը կայ վատը առանց լաւի, նոյնպէս էլ չը կայ լաւը առանց վատի: Եւրոպացիների մտցրած ամեն բանը Եգիպտոսում լաւ չէր. բայց, ծանօթացնելով եգիպտացիներին եւրոպական քաղաքակրթութեան «փտած պտուղների» հետ, հարստահարողները մտցրին երկրի մէջ շատ աւելորդ սովորութիւններ, որոնցով սկսեցին գրաւել ճանապարհորդներին առաջվայ ժամանակում չեղած կեանքի յարմարութիւններով: Կայիրէ քաղաքը մանաւանդ նշանաւոր դարձաւ այդպիսի յար-

մարութիւններով։ Խէդիւների մայրաքաղաքում շինվեցան եւրոպական ամբողջ Թաղեր գեղեցիկ հիւրանոցներով ճանապարհորդների համար, Փարիզի, Լօնդօնի և Վիէննայի ձեւով շինած ընդարձակ մագազիններով։ Քաղաքի տեղացի ազգաբնակութիւնը ընտելացաւ եւրոպացիներին, որոնք նրան զանազան օգուտներ էին տալիս։ Եգիպտական հասարակութեան բարձր դասերը սկսեցին աննկատելի կերպով սիրել եւրոպական կեանքի պայմանների միայն արտաքին կողմերը։ Խէդիւ Իզմայիլը Կայիրէում օպէրայի մի հիանալի Թատրոն կառուցեց գեղեցիկ դէկորացիաներով և շորերով։ Խեդիվի մեծ ազգականութիւնը, ոչ միայն արական, այլ և իգական սեռի սկսեց կատարելապէս եւրոպական ձեւով ապրել։ Դեռ անցեալ ձմերը Կայիրէի Շուբրա անուանված ստուերապատ զբօսարանում կարելի էր տեսնել եգիպտական իշխանուհիներին, որոնք եւրոպացիների նման ամազօն հագած և ձիու վրա հեծած զբօսնում էին։ Այդ իշխանուհիներից մի քանիսը իրանց «եւրոպականութիւնը» այնտեղ էին հասցնում, որ օպէրային խնջոյքներում յայտնվում էին Փարիզի զանազան օպէրէտների գործող անձինքների հագուստներով և յետոյ Կայիրէի եւրոպական հիւրանոցներում պատրաստել էին տալիս նուրբ ընթրիքներ իտալական օպէրային երգիչների հետ։ Այդպիսի սկանդալներից մէկը, որ յիշեցնում էր ֆրանսիական երկրորդ կայսերութեան բարքերը, պատահեցաւ 1881 թւի դեկտեմբերի սկզբին, և այնպիսի աղմուկ հանեց, որ խէդիվը հարկաւոր համարեց վերոյիշեալ հերոսուհի աշխանուհուն տնային բանտարկութեան ենթարկել իր պալատում։ Արաբները և ֆէլլախները այցելում էին օպէրային Թատրոնի ներկայացումները և ուշադրութեամբ լսում էին իտալական երգիչների արիաները կամ Օֆֆէնբախի երաժշտութեան մի որ և է փարսի երգերը։ Եւրոպական ճանապարհորդները, ընդհակառակն, մեծ հետաքրքրութեամբ այցելում էին պտտող դէրվիշների «ներկայացումները» և հռչակաւոր Էլ-Խազար մեչեթը, այդ մահմետական համալսարանը, որի մէջ հաշւում են մօտ տասն և չորս հազար ուսանողներ, որոնք հաւաքվում են Կայիրէում մահմետական աշխարհի ամեն ծայրերից—Հնդկաստանից և Պարսկաստանից, Ցէյլօնից և Մարօկկօից, Սումատրայից և Թուրքեստանից։ Հռչակաւոր Մարիէտ-բէյի ձեռքով անապատի աւազների մէջ գըտած բուրգերը և յիշատակարանները տեսնելու համար գնում էին անգլիական Կուկ ընկերութեան շոգենաւներով։ Արեւելեան տպաւորութիւնների և արեւմտեան յարմարութիւնների խառնուրդի մէջ մի վերին աստիճանի ինքնուրոյն և գրաւող բան կար։ Իւրաքանչիւր տարի Եգիպտոս այցելող ճանապարհորդների թիւը աճում էր, իսկ վերջին ժամանակ փարաօնների երկրում եւրոպացիները սկսեցին մշտական բնակութիւն հաստատել։ Այդ բոլորից ներկայումս հետք անգամ չէ մնացել։ Ալէքսանդրիան աւերակ է. Կայիրէի եւրոպական Թաղերը դատարկ են, և Էլ-Խազար մէչէթում, որը բոլորովին անպատիժ կերպով այցելում էին ճանապարհորդները, ֆանատիկոս քարոզներ են կարդացվում ֆրանկների դէմ, այսինքն, առհասարակ բոլոր եւրոպացիների դէմ։ Պտտվող դէրվիշները դադարեցին կատարել իրանց կրօնական ծէսերը անգլիացի և ամերիկացի տիկինների առաջ։ Նրանք շրջում են քաղաքի հին փողոցներում, աշխատելով իրանց արհեստական ձեւով գրգռված ֆանատիկոսութեամբ գրաւել ամբոխը, որը դեռ նորերումս համարեա բացառապէս եւրոպացիներից ստացված ընծաներով էր ապրում։ Եգիպտական իշխանուհիները մի կողմն են գցել իրանց փարիզական շորերը և նորից հագել են իրանց աւանդական եաշմակը և ֆէրէջէն։ (Голосъ).

* * *

Բուխարէստում շուտով կատարվելու է մի հետաքրքիր անցք, որի մասին, ի հարկէ, շատ կը խօսի արեւմտեան մամուլը, այդ անցքի «անսովորութեան» պատճառով։ Ռումինական գիտութիւնների ակադէմիան վճռեց նորերումս ընտրել իր անդամների թւում յայտնի մատենագիր Կարմէն Սիլվային։ Այդ պսէվդօնիմի տակ ծածկվում է ռումինների թագուհի Եղիսաբէթը։ Բուխարէստեան ակադէմիկները արդէն նորին մեծութեան համաձայնութիւնը ստացան. Թագուհին ցանկութիւն յայտնեց, որ իր ընդունելութիւնը, որպէս ակադէմիայի անդամի, կատարվի բոլոր սովորական ձեւերով, որոնց թւում պէտք է յիշել այն, որ նոր մտնող ակադէմիկը պէտք է ճառ կարդայ։ Ընդունելութեան ժամանակ ներկայ կը գտնվեն կարլ Թագաւորը և նրա բոլոր պալատականները։ Եւրոպական մամուլը մատնացոյց է անում այդ բանի վրա, որպէս մի չեղած նորութեան վրա։

«ՄՇԱԿԻ» ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵՆԻՑ

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 22 յուլիսի։ „Journal de S. Petersbourg“ լրագիրը բացատրում է, որ կառավարութիւնը չէ ցանկանում մասնակցել կօնֆերենցիայի անորոշ խորհուրդներին, բայց կը մասնակցի իւրաքանչիւր պարզ և դրականապէս դրած հարցի քննութեանը, օրինակ Սուէզի ջրանցքի պաշտպանութեան մասին։ „Правит. Вѣстн.“ լրագիրը հաղորդում է, որ „Ջաբիակա“ նաւին, որ գտնվում է Ալէքսանդրեան նաւահանգստի մէջ, պատուիրված է անյապաղ ուղեւորվել Ադէն կորած „Մօսկվա“ նաւի ճանապարհորդներին վերցնելու համար։ Վրաստանի էկզարխ նշանակված է կիշինեօվի եպիսկոպոս Պավել։ „Новости“ լրագիրը հաղորդում է, որ „Մօսկվա“ նաւի ազատված ճանապարհորդների ցուցակի մէջ նշանակված է հրաժարված կապիտան-լէյտենանտ Միկլուխա-Մակլայ։

Խմբագիր—հրատարակող ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Մօզդօկի երկսեռ հայոց դպրոցները որոնում են ԵՐԿՈՒ ՈՒՍՈՒՑԻՉ, մէկը հայոց լեզուի և ձայնագրութեան և մէկը ռուսաց լեզուի, Թուաբանութեան և աշխարհագրութեան և ՄԻ ՎԱՐԺՈՒՀԻ ռուսաց լեզուի, Թուաբանութեան և ձեռագործութեան։ Շաբաթական 20—24 դասերով, տարեկան 500 ր., բնակարան, վառելափայտ, ջուր և ծառայ։ Ցանկացողները պէտք է դիմեն ուղղակի հոգաբարձութեանը։

1—3

МОЦАКНЕР КОТОРЕЛОИ — ՄՕԾԱԿՆԵՐ ԿՈՏՈՐԵԼՈՒ

Դ Ե Ղ Ը

24 հատը արժէ 90 կոպ.

ԵՓ. ԾԱՏՈՒՐԵԱՆՑԻ

Դ Է Պ Օ Յ Ո Ւ Մ։

8—10 (շ. ք.)

ԹԷՅ առաջին հունձի այս տարի չափազանց գոյնաւոր և հոտաւէտ։ Այդ թէյից ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹԻ մէջ ստացված է 50,000 ֆունտ և ծախվում է 25% էժան և աւելի լաւ քան թէ ուրիշ տեղ։ Օրինակ. Լաւ ԿՕՆԳՕ թէյ 1 ր.—1 ր. 20 կոպ., պատուական ՍԱՆՖԱ թէյ 1 ր. 40 կ., հիանալի ՄՕՆԻԿ թէյ 1 ր. 60 կ. այս թէյ ամեն տեղ ծախվում է 2 ր.—2 ր. 50 կ., գեղեցիկ ԿԱՅՍԱՌԻ թէյ 1 ր. 80 կ. և ամենալաւ ֆու-չու-ֆու թէյ 2 ր. մաքուր թէյ առանց թզթի։ Նոյն տեղը սովորաբար լինում են 500 երկաթէ ՄԱՀՃԱԿԱԼՆԵՐ 6 ր.—60 ր., երկաթէ ԳՐԻՉՆԵՐ ամբողջ Անդրկովկասի համար, շօկօլադ Ֆրայ, Շեվիլդի ԴԱՆԱԿՆԵՐ, վերականգնող ՄԱԿՄԱՍՏԵՐ մազերի համար, հրացաններ ԴԱՌԻ, ՌԷՎՕԼՎԵՐՆԵՐ Վէբլի, ԹԱՄԲԵՐ Բալնեբիի, կօլմանի մշշշտայ, ԱԼԲՕՄՆԵՐ Շվարցի կէս գնով։ ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹ, ԹԻՖԼԻՍԻ ՄԷՋ ԱՐԾՐՈՒՆՈՒ ԳԱԼԼԵՐԷՅՈՒՄ № 156, 157, 158, 159 և 100։

8—100

ՄԻ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆԱԿԱՆ ՈՒՍԱՆՈՂ, որ այժմ արդէն Մանգլիսումն է ապրում, յանձն է առնում պարապել երեխաների հետ՝ թէ արքունական և թէ հայոց ուսումնարանների աշակերտների և աշակերտուհիների հետ։

Պայմանները կարելի է առաջարկել հետեւեալ հասցէով. Манглисъ, Габріэль Мирзоевъ, въ рощѣ, дача Маренъ Тимоеѣевой.

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՈՒՍՈՒՑՉԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎԻ նախապատրաստութիւնները հոգացող կարգադրիչ Յանձնաժողովը խնդրում է այն պարոններին, որոնք որ և է ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆ ցանկանում են ստանալ ՅԱՆՁՆԱԺՈՂՈՎԻՑ կամ հաղորդել նորան, որ բարեհաճեն ՇՆՈՐՀ ԲԵՐԵԼ նրա ԳՐԱՍԵՆԵԱԿԸ ԱՐԾՐՈՒՆՈՒ ԳԱԼԵՐԷԻ ՄԷՋ № 170։ Գրասենեակը բաց է ԱՄԵՆ ՕՐ առաւօտեան 9 ժամից մինչև 11 ժամը։

Въ Редакціи газеты «МШАКЪ» Продается брошюра „ЭКОНОМИЧЕСКОЕ ПОЛОЖЕНІЕ ТУРЕЦКИХЪ АРМЯНЪ.“ Д. Григорія АРЦРУНИ. Брошюра напечатана въ Москвѣ. Цѣна 25 коп.

Ներսիսեան դպրոցի ուսուցիչ՝ ԳՐԻԳՈՐ ՇԱՀԲՈՒԴԱՂԵԱՆ՝ չափաւոր վճարով ընդունում է 4 դասատացի ԳԻՇԵՐՕԹԻԿ աշակերտներ, յանձն առնելով նոյնպէս նոցա ԴԱՍԵՐԻ ԿՐԿՆՈՒԹԻՒՆԸ։ Ցանկացողները թո՛ղ բարեհաճեն մինչև առաջիկայ ՕԳՈՍՏՈՍԻ 10-ը յայտնել իրանց ցանկութիւնը հետեւեալ հասցէով։ Въ г. Тифлисъ, Григорію Шахбудагянцу. Учителю Армянской Семинаріи Нерсесянъ.

3—3 (2)

JOURNAL D'ORIENT

HEBDOMADAIRE

Paraissant a VIENNE (Autriche)

ABONNEMENTS:	1 an. . .	8 roubles
	6 mois. . .	4 —

S'adresser à F. Salles, avocat
1. Neuermarkt 9. (Vienne)
Sans ajouter le titre du journal.

Մէջի փողոց, կաթօլիչեսկայա փողոցի անկիւն № 13.

Աւելի էժան, քան թէ ուրիշ տեղ ծախվում են. ՎԻԷՆՆԱՅԻ ՄԵԲԵԼ ամենայն տեսակ, ֆրանսիական և անգլիական երկաթէ ԿՐԱՎԱԹՆԵՐ 8—30 ր., չամադաններ 250—25 ր., սակվօյաժներ 1. 30—12 ր., սունդուկներ ճանապարհի 6—35 ր., մառաններ (погребцы) 6—25 ր., սամօվարներ 60 կ.—1.25 ֆունտը., կուխօնի պղնձէ ամաններ, գերմանիայի երկաթէ էմալով ամաններ. ումիվալնիկներ մրամօրնի 38 ր.—75 ր., հրացաններ երկու լուլանի 6—32 ր., ռէվոլվէրներ ամենայն տեսակ 3. 50—30 ր., պատրոններ. (գուլաններ) ռէվօլվէրի, սիգար Ռէնգարդի ֆաբրիկից. պապիրոս և թամբաքու Կուշնարովի գիլզի պապիրոզի. 5,000 ՖՈՒՆՏ ԹԷՅ (չայ) ԵՂ. ՊԱՊՈՎՆԵՐԻ, բիսկվիտ. (սուխար չայու և կաֆէի) Լինէմի. կօֆէ Լինէմի և Միխէլսօնի. Պետերբուրգու 40—1 ր. 25 կ. հայելիներ ամենայն տեսակ 28 կ.—240 ր., պրոբկայ զինէվաճառների, հանքային և գարեջրի (для зельтерскихъ водъ и пива) դոյթուկ (пухъ), պադնոսներ սամովարի և չայու, դանակ չանգալ զանազան ֆաբրիկաների 1 ր. 20 կ.—25 ր. դուժինը. գրչակոթներ 1 ր. 80 կ.—5—60 կ. դանակ ջիբի 1—60 կ.—12 ր., դանակ հացի 20 կ.—1 ր., հատը, կուխոնի 1—40 մինչև 3—20 կ. պրիբոր. միս կտրելու մաշինայ. Անգլիական ութոներ, Բրիտանսկի չայնիկներ, կաֆէինիկներ ամենայն տեսակ, ջաղացներ կաֆէի համար, ֆիլտեր—ջուր մաքրելու, կրախմալ կարօբկէն 18 կ., վաքս Ֆրանսիայի ժակոյ, թուղթ փոշտի, կանվերտներ, սուրգուչ, մատիտ, գրիչ երկաթէ, գրչակոթ, քարետախտակ, թանաք, թանաքամաններ, պրեսպապիեներ, գդալներ սեղանի և չայու ֆրաժէ, վարշավի և բրիտանսկի դուժինը 1—50 կ. մինչև 12 ր., և չայու 45 կ.—5 ր., չումիչկէք 45 կ.—5 ր., շամադաններ ամեն տեսակ 25 կ.—12 ր. ջուխտ, պոլսապոշկաններ վարշավու, ՌԵԶԻՆԻ ԿԱԼՕՇՆԵՐ, ամեն տեսակ, գուլբաններ կանանց և մարդկերանց 15 կ.—50 կ. ջուխտ, շապիկներ, մարդկերանց գալուստիկներ, գոնտիկներ 35 կ.—4—50 կ., հատ, անձրեւի և շոքի. սանդրեր շիրմայու ոսկորէ, դուտապերչովի և փայտէ, շչոտկաներ գլխի, շորի, սապոկի, ատամի և կարտի համար. չուլքի թէլ (бумага) մատոկի կօճի և շալէ (гарусъ) ֆէլչատկէք մարդկերանց և կանանց, պորտմաններ, քիսաներ, պապիրոսի ամաններ և մանր գոլանտերէյնի ապրանքներ, սապոն ամեն տեսակ 3 կ.,—30 կ., կտոր, հոտավէտ ջրեր, պուդրա, Գլիցերին ջրի քացախ, հոտավէտ պարաշոկներ ԿԻԼԵՐԻ ԼԱԲՕՐԱՏՈՐԻՑ. և այլ և այլ և այլն։

Վաճառականներին առանձին պայմաններով և զիջումով վերոյիշեալ ապրանքներ մեծ քանակութեամբ մշտապէս գտնվում են ՄԻՔԱՅԷԼ ՏԷՐ ՆԻԿՈՂՈՍԵԱՆՑԻ պահեստում. (въ складѣ) միջի փողոցում կաթոլիկաց փողոցի անկիւնում № 13.

Օտարաքաղաքացիք կարող են դիմել հետեւեալ հասցէով. Тифлисъ Михаилу Н. Теръ-Никогосову.

99—180

Մէջի փողոց, կաթօլիչեսկայա փողոցի անկիւն № 13.